

Filosofování jako „praxe“

Objev „subjektu“ (v novém pojetí) vyvolal podivnou myšlenkovou reakci v západním myšlení, totiž že se vlastně nevycházelo ze subjektu samého (jako z ARCHÉ, což bylo původně záměrem), ale pouze z jeho subjektivity: subjekt byl redukován na subjektivitu. A v důsledku toho na místo „ontologie“ byla postavena „psychologie“. To však nebyla celá chyba resp. jediná chyba: sama „subjektivita“ byla chápána chudě, omezeně, redukovane, neboť byla omezena na prožívání, na sám prožívaný akt subjektivity, akt myšlení. Pozornost nebyla soustředována na to, k čemu se myšlenkový akt vztahoval, nýbrž právě naopak to, k čemu se myšlení vztahoval, bylo zpětně vráceno do výkonu myšlení – a teprve tam bylo „objektivováno“ jako „prožitek“ (k němuž se pak další akty myšlení mohly znovu zpětně vztahovat). Těmito omyly však byla jakoby postavena neprůchodná zeď, nepřekonatelná překážka toho, aby samo myšlení bylo pochopeno jako „praxe“. (V kontinentální tradici to byla ovšem původně zaviněno již karteziánským pojetím myšlení jakožto samostatné „substance“, v níž není žádného místa pro chybu ani omyl: co lze nahlédnout jasně a zřetelně, je eo ipso pravda a plná pravda; z principiálních důvodů se taková pravda už k ničemu dalšímu nevztahuje a vztahovat nemůže. To posléze vedlo ke Kantovu apriorismu a také k jeho formalismu, dokonce i v etice.) – Vezmeme-li však vážně to, že i myslet se musíme učit a naučit, dále že každé myšlení (každá akt myšlení) má předpoklady, dokonce řadu předpokladů, jichž si zejména v době, kdy myšlení ani v individuálním (osobním) ohledu, ani v ohledu dějinném (dobovém, historickém) není ještě dostatečně rozvinuto resp. nedostalo se ještě na nezbytnou úroveň, kdy už může použít aparátu (tj. myšlenkových prostředků, nástrojů a metod, které si muselo samo připravit a ustavit – nebo které muselo přijmout z nějakého odkazu dřívějších myslitelů, z tradice), nezbytného k účinné reflexi, a že má taky nějaké neméně četné důsledky, které rovněž nemusí být zřejmé, nemusí být vidět, kterých si ve svých myšlenkových výkonech dokonce většinou nejsme vědomi a teprve později je odhalujeme a zjišťujeme – a teprve pak nahlížíme, co jsme to v tom svém myšlení vlastně dělali a udělali -tedy vezmeme-li tohle všechno vážně, pak teprve budeme lépe rozumět, co to je ta „praxe“ filosofování, která je plná nejrozmanitějších zkoušek a omylů, nápadů, hypotéz, někdy i teorií atd.

(Písek, 071219-1.)